نفت و انرژی

سوخت مایع مناسب و پایدار برای نیروگاه‌ها فراهم شد

وزیر نفت با بیان اینکه به‌منظور تأمین گاز نیروگاه‌ها از ابتدای امسال به‌صورت انبانشته ۳۵ میلیارد مترمکعب گاز بیشتری تحویل نیروگاه‌ها داده‌ایم، تصریح کرد: همچنین سوخت مایع در حجام مناسب و پایدار برای نیروگاه‌ها تأمین شده تا هموطنان عزیز از بابت تأمین برق دچار مشکل و مقیقه نشوند و برق مورد نیازشان به‌طور کامل تأمین شود.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، محسن پاکنژاد روز دوشنبه ۱۵ دی‌ماه در ارتباط زنده تلویزیونی با خبر ساعت ۱۴، گفت: امروز فرصت مناسبی بود تا به‌عنوان قدرشناسی از زحمات و تلاش‌های همکارانم در حوزه عملیات در یکی از سکوهای پارس جنوبی حضور پیدا کرده و از نزدیک سازوکار تولید گاز را دنبال کنم.

وی با اشاره به اینکه رکورد برداشت روزانه ۷۲۵ میلیون مترمکعب گاز در روزهای اخیر در پارس جنوبی شکسته شد، افزود عزیزان ما با تلاش ایثارگونه‌ای که داشتند توانستند این رکورد را ثبت کنند و بخش عمده‌ای از گاز مورد نیاز بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء را از این میدان مشترک تأمین کردیم.

افزایش تولید گاز با بازسازی ردیف‌های آسیب‌دیده فجر جم

وزیر نفت با بیان اینکه دو ردیف از هشت ردیف پالایشگاه فجر جم در جنگ ۱۲ روزه مورد اصابت قرار گرفته بود، اضافه داد: در یک حرکت جهادگونه و در کمتر از ۶ ماه، کارشناسان و متخصصان شرکت ملی گاز ایران و پالایشگاه فجر جم توانستند این ردیف‌ها را به مدار تولید بیاورند و عملاً ۱۲ تا ۱۳ میلیون مترمکعب به تولید شبکه گاز اضافه کنند.

پاکنژاد تصریح کرد: در این روزهای که تا حدودی به‌دلیل برودت هوا نیازمند مدیریت تحویل گاز به بخش‌های مختلف صرف هستیم، این مقدار گاز می‌تواند نقش مؤثری در پایداری شبکه گاز داشته باشد.

وی به پالایشگاه فاز ۱۴ اشاره کرد و با بیان اینکه هم‌اکنون عازم این پالایشگاه هستیم، گفت: عملیات بازسازی ردیف مورد اصابت این پالایشگاه در طول جنگ ۱۲ روزه به‌سرعت در حال انجام است و ان‌شاءالله ظرف زمان‌بندی کوتاهی آن پالایشگاه نیز در مدار تولید خواهد بود.

تحویل ۳.۵ میلیارد مترمکعب گاز اضافی به نیروگاه‌ها

وزیر نفت با بیان اینکه در ارتباط با تأمین گاز نیروگاه‌ها از ابتدای امسال به‌صورت انبانشته ۳۵ میلیارد متر مکعب گاز بیشتری تحویل نیروگاه‌ها داده‌ایم، افزود: همچنین توانستیم مقدار بیشتری از تعهدی که برای این روزهای سال در نظر گرفته شده، گاز به نیروگاه‌ها بدهیم.

پاکنژاد تأکید کرد: با توجه به تغییر در میزان گاز تحویلی به نیروگاه‌ها و برای آنکه امکان تأمین برق را داشته باشند، سوخت مایع در احجام مناسب و پایدار برای نیروگاه‌ها تأمین شده تا هموطنان عزیز از بابت تأمین برق در شرایطی که مصرف گاز بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء افزایش داشته، دچار مشکل و مقیقه نشوند و برق مورد نیازشان به‌طور کامل تأمین شود.

طرح‌های مدیریت مصرف با هدف جلوگیری از مصرف بی‌رویه در حال اجرا است

وزیر نیرو با بیان اینکه طرح‌های مدیریت مصرف با هدف جلوگیری از مصرف بی‌رویه در حال اجرا است، گفت: ارقام قابل توجهی از توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر تا تابستان سال آینده خواهیم داشت.

به گزارش زمان به نقل از ایرنا، عباس علی‌آبادی روز سه‌شنبه در مراسم آغاز بهره‌برداری و عملیات اجرایی نیروگاه‌های تجدیدپذیر و طرح‌های بهینه سازی مصرف انرژی افزود: این طرح‌ها برای کاهش مصرف بی‌رویه و به‌مصرفی اجرا می‌شوند.

وی ادامه داد: اکنون در بیش از یک هزار نقطه کشور پروژه‌های مهمی در حال اجرا است که پروژه های زیربنایی به شمار می‌روند که امید است با اجرای آنها برکات خوبی نصیب مردم ایران شود.

وزیر نیرو با اشاره به تاکید مقام معظم رهبری به رفتن به سمت تبدیل نیروگاه‌های سیکل ساده به ترکیبی و استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر خاطرنشان کرد: ارقام قابل توجهی از توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر تا تابستان سال آینده خواهیم داشت.

علی آبادی از درحال تامین بودن آب و برق کشور خبر داد و گفت: همچنین سال آینده ارقام بزرگتری را خواهیم داشت و وعده بی‌خود به مردم نمی‌دهیم.

وزیر نیرو ادامه داد: توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر و تکمیل واحدهای سیکل ترکیبی در دستور کار است تا نیروگاه‌هایی با کارایی بالا در محل مصرف ایجاد شود؛ این اقدامات با محوریت استفاده از هوش مصنوعی و هوشمندسازی در حال انجام است. وی خاطرنشان کرد: نکته کلیدی این است که این کارها توسط بخش خصوصی پیش می‌رود؛ هنر اصلی، فعال کردن ظرفیت‌های بازار و جلب سرمایه‌گذاری خصوصی با کمترین اتکا به ظرفیت‌های دولتی است. وزیر نیرو گفت: اکنون بازاریابی انرژی‌های تجدیدپذیر شامل بازار سبز و بازارآزاد فعال است و فعالان تجدیدپذیر می‌توانند در این بازارها معامله کنند.

وزیر رفاه: اعتبار کالابرگ در حساب مردم شارژ شده و می‌توانند از چهارشنبه برای خرید به فروشگاه‌ها مراجعه کنند.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: از امروز چهارشنبه ۷۱ میلیون نفری که قبلا یارانه می‌گرفتند، می‌توانند با اعتبار کالابرگ خرید بکنند. وی افزود: کسانی که قبلاً یارانه نمی‌گرفتند از روز شنبه تا ۱۵ روز می‌توانند در سامانهٔ حمایت ثبت‌نام کنند تا آنها هم در دی‌ماه کالابرگ را دریافت کنند. میدری در توضیح چگونگی محاسبه سبد خرید خانوارها در طرح جدید تولید اظهار داشت: طبق دستور رئیس جمهور و تأکید رئیس مجلس، حفظ قدرت خرید مردم هدف اصلی این طرح است تا مردم بتوانند یک میلیون تومان اعتبار تخصیص‌یافته به هر فرد را در قالب خرید مجموعه کالاهای پیش‌بینی‌شده، با قیمت‌های امروز تهیه کنند. میدری ادامه داد: همچنین مردم می‌توانند کالاها را به‌قیمت سابق به‌میزان سهمیه‌ای که تعیین شده تهیه کنند و مبلغ ۵۰۰ هزار تومان را به سایر کالاها اختصاص دهند. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی توضیح داد: برای مثال قیمت روغن یک‌لیتری (۸۱۰گرم) قبلاً ۸۰ هزار تومان بود که با توجه به انتقال یارانه از واردکننده به مصرف‌کننده قیمت آن به حدود ۲۱۷ هزار تومان افزایش پیدا کرده است؛ افرادی که مایل هستند می‌توانند قیمت روغن را به همان نرخ ۸۰ هزار تومان در ماه دریافت کنند و به این ترتیب احساس افزایش قیمت به‌صورت واقعی نشان داده می‌شود. وی یادآور شد: هموطنان عزیز توجه کنند که در مجموع قیمت سبد مصرفی خانوار حدود ۵۰۰ هزار تومان افزایش پیدا کرده است بنابراین یک میلیون تومانی که به کالا برگ اختصاص یافته بیش از قیمت کالاهای اساسی هست که به‌طور متوسط جامعه مصرف می‌کند.

میدری ابراز کرد: بر اثر این سیاست قیمت روغن، برنج، مرغ افزایش پیدا کرده است و بیشترین افزایش هم مربوط به روغن خوراکی است اما مجموع این قیمت‌ها بر اساس میانگین مصرف ۵۰۰ هزار تومان است. وزیر تعاون تأکید کرد: برای اینکه برخی عرضه‌کنندگان کالا نگویند که با افزایش دوبرابری قیمت‌ها، هزینه دستمزد و سایر موارد هم دوبرابر می‌شود، به مردم اعلام می‌کنیم که می‌توانند کالا را به همان قیمت سابق خریداری کنند و به این ترتیب احساس افزایش قیمت‌ها که فقط یک انتقال بوده و قدرت خرید مردم جبران شده است، حفظ و در جهت افزایش بهبود معیشت و رفاه مردم عمل شود. میدری با بیان اینکه "اگر تا دیروز قیمت مرغ ۱۳۵ هزار تومان، برنج ۱۵۰ هزار تومان و پنیر ۹۲ هزار تومان است، به‌شکلی عمل می‌شود که قدرت خرید مردم حفظ شود."، اضافه کرد: جزئیات این شیوه جدید به‌زودی برای مردم تشریح می‌شود.

از امروز اعتبار کالابرگ قابل استفاده خواهد بود

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اعلام کرد:

دولت پیگیر تامین سرمایه در گردش تولیدکنندگان کالاهای اساسی

وزیر اقتصاد با تأکید بر اینکه با انتقال یارانه ارز ترجیحی به انتهای زنجیره، قیمت کالاهای اساسی نیز افزایش می یابد، از برنامه ریزی دولت برای تامین سرمایه در گردش تولیدکنندگان اعم از کالاهای اساسی و سایر کالاها خبر داد.

به گزارش زمان به نقل ازایرنا، سید علی مدنی‌زاده درباره تغییر قیمت برخی کالاهای اساسی با اجرای طرح انتقال یارانه ارز ترجیحی به انتهای زنجیره گفت: متوسط رشد قیمت کالاهای اساسی بعد از آزادسازی ارز، ۲۰ تا ۳۰ درصد خواهد بود. وی در پاسخ به پرسشی درباره سرمایه در گردش مورد نیاز تولیدکنندگان برای تطبیق با شرایط جدید اظهار کرد: تأمین سرمایه در گردش تولیدکنندگان چه در حوزه کالاهای اساسی و چه غیر اساسی مد نظر تیم اقتصادی دولت است. وزیر امور اقتصادی و دارایی درباره تأثیر نرخ ارز بر تک نرخی شدن کالا بیان کرد: یکی از دغدغه های اصلی فعالان اقتصادی چه صادرکنندگان و چه تولیدکنندگان، مسأله ارز بود که در وهله اول ثبات بازار و پیش‌بینی‌پذیری آن برای همه کشور لازم است و بعد اینکه فضایی فراهم شود تا به راحتی به ارز خود دسترسی پیدا کنند و مجبور نباشند آن را با نرخ‌های پایین بفروشند. گفتنی است فاطمه مهاجرانی سخنگوی دولت روز دوشنبه ۱۵ دی ماه در یک گفت‌وگوی زنده تلویزیونی با اشاره به جزئیات طرح معیشتی جدید دولت اعلام کرده بود: بدیهی است با آزادکردن نرخ ارز و انتقال عددی که دولت به‌عنوان یارانه از ابتدای زنجیره به انتهای زنجیره خواهد داشت، رقم برخی اقلام از جمله روغن، مرغ و تخم‌مرغ افزایش می‌یابد و مابقی اقلام حدود ۲۰ درصد افزایش خواهد داشت. اما رقم این افزایش پیشاپیش به حساب سرپرست خانوار واریز شده است.

آغاز ثبت‌نام جدید نهضت ملی مسکن در ۴۱ شهر کشور

مشاور معاون مسکن و ساختمان وزیر راه از تعیین‌تکلیف بیش از ۶،۳ میلیون متقاضی مسکن از سال ۹۸ تاکنون خبر داد.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، احسان مسعودی، مشاور معاون مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی در نشست خبری اظهار کرد: ثبت نام نهضت ملی مسکن در ۴۱ شهر کشور آغاز شده است. وی با بیان اینکه حدود ۲۰ هزار ظرفیت جدید در سامانه تم بارگذاری شده است، افزود: تاکنون در این شهرها ۶ هزار ثبت نام جدید انجام شده است. مشاور معاون مسکن و ساختمان وزیر راه با اشاره به آمار ثبت‌نام طرح‌های مسکن از ابتدای طرح اقدام ملی در سال ۱۳۹۸ تاکنون، اظهار کرد: در این بازه زمانی حدود ۶ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر ثبت‌نام کرده‌اند که از این تعداد، وضعیت ۶ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در سامانه تعیین‌تکلیف شده است. وی با توضیح مفهوم «تعیین‌تکلیف» در ادبیات سامانه افزود: تعیین تکلیف به این معناست که متقاضی با حائز شرایط بوده و تأیید نهایی شده، یا به دلایل مختلف واجد شرایط شناخته نشده و رد شده است. مسعودی ادامه داد: پیش از آغاز دولت چهاردهم، اطلاعات ثبت‌نام طرح نهضت ملی مسکن و قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به‌صورت تجمیعی در سامانه ثبت می‌شد، به‌طوری که مجموع ثبت‌نام‌ها در این دو طرح به بیش از ۷ میلیون نفر می‌رسید. وی با تأکید بر تفاوت ماهوی این دو قانون تصریح کرد: به‌دلیل تفاوت در نوع مالکیت که در قانون جوانی جمعیت مالکیت قطعی و در طرح‌های مسکن ملی واگذاری زمین با اجاره ۹۹ ساله مطرح است، تفکیک اطلاعات انجام شد و آمارها به‌صورت شفاف استخراج شد. به گفته مشاور معاون مسکن و ساختمان وزیر راه و شهرسازی، بیش از یک میلیون و ۶۰۰ هزار نفر تأیید نهایی شده‌اند که واجد چهار شرط اصلی بوده‌اند. همچنین حدود ۸۵۰ هزار نفر به‌عنوان «متقاضی مؤثر تجمعی» شناسایی شده‌اند. مسعودی تأکید کرد: تأمین مسکن برای این ۸۵۰ هزار متقاضی مؤثر در اولویت اصلی وزارت راه و شهرسازی در دولت چهاردهم قرار دارد و برنامه‌ریزی‌ها بر این اساس در حال انجام است.

وی اظهار کرد: از ابتدای دولت چهاردهم، بانک مسکن به دلیل ناترازی مالی عملاً از چرخه تسهیلات‌دهی خارج شد و به‌عنوان تنها بانک تخصصی حوزه مسکن، امکان ایفای نقش اجرایی خود را از دست داد. وی یادآور شد: در این مدت این بانک قرارداد جدیدی امضا نکرد و تنها حدود پنج تا شش هزار واحد مربوط به پروژه‌های مسکن مهر که به نهضت ملی مسکن تبدیل شده بودند و زمین آن‌ها در رهن بانک قرار داشته، به ناچار تأمین مالی شدوی ادامه داد: در همین بازه بانک ملی نیز تا ۲۰ دی‌ماه ۱۴۰۳ عملاً قرارداد جدیدی در حوزه مسکن منعقد نکرد تا اینکه با ورود جدی‌تر بانک مرکزی، سهمیه جدیدی برای بانک ملی و ۱۴ بانک دیگر ابلاغ شد. وی تاکید کرد: بر اساس این ابلاغیه قرار بود تا پایان سال حدود ۴۰۰ هزار قرارداد منعقد شود که این هدف به‌طور کامل محقق نشد.مشاور معاون وزیر راه و شهرسازی گفت: با این حال در این مقطع اتفاق مهمی رقم خورد و بخش عمده‌ای از پروژه‌ها به‌ویژه پروژه‌های انبوه‌سازی، از طریق مشارکت مدنی تأمین مالی شدند و تزریق تسهیلات بانکی موجب تسریع روند ساخت و افزایش پیشرفت فیزیکی پروژه‌ها شد. به گفته مسعودی، این تحولات که در بیش از یک سال گذشته روی داده هم در حوزه صدور پروانه‌های ساختمانی و هم در بخش تسهیلات بانکی قابل مشاهده است و نشان‌دهنده عزم دولت چهاردهم برای تکمیل تعهدات خود در حوزه مسکن حمایتی و واگذاری واحدها به متقاضیان است.

طرح «اعتبار ملی ایرانیان» گامی به‌سوی اصلاح حمایت معیشتی

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی گفت: طرح «اعتبار ملی ایرانیان» در صورت اجرای صحیح می‌تواند به اصلاح الگوی حمایت معیشتی کمک کند.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، فرید موسوی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با اشاره به طرح «اعتبار ملی ایرانیان» که توسط وزارت اقتصاد قرار است اجرا شود، گفت: طرح «اعتبار ملی ایرانیان» از منظر طراحی، گامی رو به جلو در مسیر حمایت هدفمند از دهک‌های پایین درآمدی است، چراکه تلاش دارد یارانه را از قالب پرداخت نقدی تورم‌زا خارج کرده و آن را مستقیماً به سبد معیشت خانوار متصل کند. وی افزود: یکی از ضعف‌های اساسی سیاست‌های حمایتی گذشته این بود که یارانه نقدی، به‌دلیل فقدان جهت‌دهی مشخص، الزاماً صرف تأمین معیشت نمی‌شد و در بسیاری موارد وارد بازارهای غیرمولد شده و به افزایش تقاضا و فشار تورمی دامن می‌زد، در حالی که اعتبار کالایی، مصرف را به کالاهای اساسی محدود می‌کند. موسوی تصریح کرد: این طرح در صورت اجرای صحیح می‌تواند به اصلاح الگوی حمایت معیشتی کمک کند، زیرا به‌جای تزریق پول نقد به اقتصاد، تقاضای هدفمند برای کالاهای اساسی ایجاد می‌کند و همین موضوع باعث می‌شود اثر تورمی آن به‌مراتب کمتر از یارانه نقدی باشد. وی افزود: هنگامی که حمایت دولت به‌صورت اعتبار خرید کالای مشخص اعمال می‌شود، منابع به‌جای سرریز شدن به بازارهای ارز، سکه یا دارایی‌ها، در مسیر تولید و توزیع کالاهای اساسی قرار می‌گیرد و این مسئله به ثبات نسبی قیمت‌ها کمک می‌کند. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: در ارزیابی قدرت خرید باید توجه داشت که معیار اصلی، «دسترسی واقعی به کالاهای ضروری» است، نه صرف افزایش عددی درآمد؛ وقتی خانوار اطمینان دارد که بخشی از هزینه‌های خوراک و کالاهای ضروری او از طریق اعتبار تضمین شده تأمین می‌شود، فشار معیشتی کاهش می‌یابد، حتی اگر سطح عمومی قیمت‌ها بالا باشد. موسوی با اشاره به نگرانی‌ها درباره اثر تورمی این طرح اظهار کرد هیچ سیاست حمایتی در اقتصاد تورمی بدون ریسک نیست، اما تفاوت اصلی اعتبار کالایی با یارانه نقدی در این است که منابع به شکل هدفمند مصرف می‌شود و تقاضای کل را به‌صورت عمومی افزایش نمی‌دهد.

وی افزود تضمین عدم اثرگذاری تورمی این طرح در گرو چند عامل است؛ نخست، محدود بودن اعتبار به اقلام اساسی؛ دوم، تأمین پایدار منابع؛ و سوم، به‌روزرسانی دوره‌ای سقف اعتبار متناسب با نرخ تورم، چراکه در غیر این صورت ارزش واقعی حمایت به‌تدریج کاهش می‌یابد. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس تأکید کرد: این طرح بیشترین اثربخشی را زمانی خواهد داشت که به‌صورت دقیق بر پنج دهک اول درآمدی متمرکز شود، چراکه این گروه‌ها بیشترین سهم از هزینه‌های خود را صرف کالاهای اساسی می‌کنند و بیشترین آسیب را از تورم می‌بینند. موسوی افزود: تمرکز منابع حمایتی بر گروه‌های هدف، علاوه بر افزایش کارایی سیاست یارانه‌ای، از هدررفت منابع و توزیع ناعادلانه یارانه جلوگیری می‌کند و در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به تداوم ارز ترجیحی و افزایش سقف آن به ۱۰ میلیارد دلار گفت: تجربه سال‌های گذشته نشان داده که ارز ترجیحی، اگر بدون سازوکار شفاف و نظارتی تخصیص یابد، الزاما به پایداری منابع یارانه‌ای منجر نمی‌شود و حتی می‌تواند رانت و ناکارآمدی ایجاد کند.

موسوی افزود: اگر قرار است منابع پایدار برای حمایت معیشتی ایجاد شود، اولویت باید با اصلاح سمت مصرف یارانه باشد، نه صرفا افزایش حجم تخصیص ارز ترجیحی، چراکه بدون کنترل زنجیره توزیع، افزایش سقف ارز لزوماً به نفع معیشت مردم تمام نخواهد شد. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس تصریح کرد: ترکیب سیاست اعتبار کالایی با مدیریت هوشمند منابع ارزی، می‌تواند اثربخشی حمایت‌های معیشتی را افزایش دهد، اما انکا صرف به ارز ترجیحی، راه‌حل بلندمدت و پایدار محسوب نمی‌شود.

نگاه روز

فقدان حکمرانی موثر بر جریان های ارزی چالش اصلی بازار

سید محمد سادات حسینی

بخش دوم – چالش اصلی بازار ارز ایران، فقدان حکمرانی مؤثر بر جریان‌های ارزی و عدم نظارت بر مبادی و مقاصد ارز است.

این فرآیند، دور باطل و فرساینده کسری بودجه-تورم-جهش ارز را با سرعت بیشتری به گردش درمی‌آورد. اگرچه دولت در ابتدا با گران کردن ارز، ریال بیشتری از فروش دلارهای نفتی به دست می‌آورد، اما تورم ناشی از این شوک ارزی، به سرعت هزینه‌های دولت را نیز افزایش می‌دهد. دولت به عنوان بزرگترین مصرف‌کننده و کارفرما در اقتصاد، مجبور می‌شود حقوق کارمندان، هزینه خرید کالا و خدمات و بودجه پروژه‌ها را متناسب با تورم جدید افزایش دهد که این امر، تمام درآمدهای اضافی حاصل از تسعیر را می‌بلعد و کسری بودجه را در سطحی بالاتر بازتولید می‌کند. قبالی اصلی این چرخه معیوب، بودجه‌های عمرانی و توسعه‌ای کشور است که زیر فشار هزینه‌های جاری متورم‌شده، له می‌شوند. وقتی درآمدهای حاصل از جهش ارز صرفاً صرف جبران افزایش هزینه‌های حقوق و دستمزد می‌شود، منابعی برای سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها باقی نمی‌ماند و قدرت خرید بودجه عمرانی به شدت تحلیل می‌رود. این یعنی دولت به قیمت توقف توسعه و استهلاک زیرساخت‌های کشور، صرفاً امورات روزمره خود را می‌گذراند و آینده اقتصاد را پیش‌خور می‌کند. راهکار خروج از این بن‌بست، در تفکیک هوشمندانه مسیر درآمدزایی دولت از نوسانات مخرب ارزی نهفته است. دولت باید به سمت جایگزینی درآمدهای ناپایدار و تورم‌زای نفتی-ارزی با درآمدهای مالیاتی پایدار و عدالت‌محور حرکت کند. تمرکز مالیاتی باید از بخش‌های مولد و شفاف، به سمت بخش‌های غیر مولد، سوداگر و دارایی‌های راکد تغییر جهت دهد تا ضمن تأمین کسری بودجه، عدالت اجتماعی نیز برقرار شود و انگیزه فعالیت‌های سفته‌بازانه کاهش یابد. در حالی که آمارهای رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران، روایتی از تداوم و حتی رشد صادرات غیرنفتی همچون پتروشیمی، فولاد، مواد معدنی و میعانات گازی ارائه می‌دهند، واقعیت میدانی بازار ارز و ذخایر در دسترس بانک مرکزی، حکایت از نوعی قحطی مصنوعی و ناترازی مزمن دارد. تحلیل اقتصاد سیاسی عدم بازگشت ارز، ما را با پدیده‌ای فراتر از یک تخلف تجاری متعارف مواجه می‌کند. ناترازی حدوداً ۹۶ میلیارد دلاری در چرخه بازگشت ارز صادراتی، عملاً به معنای خلع سلاح بانک مرکزی در مدیریت ذخایر در دسترس و انتقال قدرت بازارسازی به گروهی از ذی‌نفعان است که از رانت انرژی و منابع مالی بهره می‌برند اما خروجی آن را از چرخه رسمی اقتصاد دریغ می‌کنند. این حجم عظیم از خروج سرمایه که معادل چندین سال درآمد نفتی کشور است، نه تنها موجب تضعیف بنیه دفاعی اقتصاد در برابر تکانه‌های تحریمی شده، بلکه با کاهش عرضه مؤثر در بازار حواله، نوسانات ارزی را به ابزاری برای گروکشی از حاکمیت و تحمیل نرخ‌های بالاتر تبدیل کرده است. ریشه این بحران را نباید صرفاً در طمع فردی صادرکنندگان جستجو کرد، بلکه فقدان نظام پرداخت رسمی و زیرساخت‌های رویت‌پذیر برای تسویه وجوه، بستر اصلی این انحراف است. همان‌طور که در آسیب‌شناسی‌های تخصصی مطرح شده، سامانه‌هایی نظیر نیما در سال‌های گذشته بیش از آنکه یک بازار با مکانیزم‌های تسویه و تضمین باشند، صرفاً دفاتر ثبت اطلاعاتی بوده‌اند که امکان رصد جریان واقعی وجوه را برای بانک مرکزی فراهم نمی‌کردند. این خلاء ساختاری به شبکه صادرکنندگان اجازه داد تا با بهره‌گیری از یارانه انرژی ارزان و نیروی کار ریالی، محصول نهایی را صادر کنند اما ارز آن را در لایه‌های پنهان تراکنش‌های غیررسمی نگه دارند. از سوی دیگر، این عدم بازگشت نیز تأثیر منفی برای امنیت اقتصادی کشور به همراه دارد. بخش قابل توجهی از این منابع ارزی، به صورت منابع رسوب‌کرده در مقاصد تجاری خاص نظیر چین و عراق و یا در قالب خروج سرمایه بلوکه شده‌اند. این امر باعث می‌شود که حتی با وجود آمار بالای صادرات روی کاغذ، ارز باکیفیت و در دسترس برای واردات کالاهای اساسی و مواد اولیه تولید وجود نداشته باشد. این وضعیت، نوعی صادرات زیان‌ده را رقم می‌زند زیرا منابع حیاتی کشور صادر می‌شود، اما مابه‌ازای آن برای پوشش نیازهای وارداتی باز نمی‌گردد و در نتیجه، تورم وارداتی و رکود تولید به جامعه تحمیل می‌شود. این اهرم فشار، دولت را در هنگنه‌ای قرار می‌دهد که یا باید تن به افزایش نرخ ارز بدهد و یا با کمبود کالا مواجه شود. راه برون‌رفت از این بن‌بست، اجتناب از رویکردهای انفعالی و توصیه‌ای گذشته به سمت حکمرانی فعال ارزی و اعمال دقیق حکمرانی ریال برای رصد جریان وجوه متناظر با ارز است. همگرایی نظرات کارشناسی نشان می‌دهد که تداوم حیات این طبقه از ذی‌نفعان که منافعشان در تداوم نوسان و عدم شفافیت گره خورده است، بزرگ‌ترین مانع برای ثبات اقتصادی کشور است. لذا، بازپس‌گیری فرماندهی ارزی مستلزم مشروط کردن هرگونه دسترسی به انرژی ارزان و مشوق‌های صادراتی به بازگشت ۱۰۰ درصدی و رویت‌پذیر ارز در بسترهای رسمی پرداخت است. این اقدامی است که یک ضرورت امنیتی برای حفظ اقتصاد ملی محسوب می‌شود. در جدال بر سر بازگشت ارز صادراتی، گروهی از صادرکنندگان عمده پشت سنگر بازار آزاد و مخالفت با قیمت‌گذاری دستوری پنهان شده و با ادعای اینکه ارز مال خودمان است، از تزریق آن به چرخه رسمی امتناع می‌کنند. این ادعا شاید در یک اقتصاد رقابتی و شفاف معتبر باشد، اما در مختصات اقتصاد ایران، بیشتر به شوخی شبیه است. طنز ماجرا اینجاست که همین مدعیان بازار آزاد در مرحله فروش وکسب دلار، تمام امپراتوری تولید خود را بر پایه‌ی دستوری‌ترین و یارانه‌ای‌ترین اقتصاد ممکن بنا کرده‌اند. آن‌ها زمانی که برق و گاز را با قیمت بسیار نازل، و نیروی کار متخصص را با حقوق حدوداً ۱۲۰ دلاری معادل دستمزد دو روز کارگر در اروپا دریافت می‌کنند، هیچ شکایتی از قیمت‌گذاری دستوری و دخالت دولت ندارند. اما لحظه‌ای که نوبت به بازگرداندن محصول نهایی این رانت عظیم یعنی دلار صادراتی می‌رسد، ناگهان لیبرال می‌شوند و قیمت‌های جهانی را طلب می‌کنند. آن‌ها هزینه‌هایشان را ریالی و یارانه‌ای پرداخت می‌کنند، اما درآمدهایشان را دلاری و آزاد می‌خواهند.

باید توجه کرد که ۹۶ میلیارد دلار بازنگشته به چرخه ارزی کشور، پول شخصی این افراد نیست، بلکه شکل تغلیظ‌شده و تبدیل‌یافته‌ی میلیاردها دلار یارانه انرژی، آب کمیاب و منابع ملی است که از جیب تک‌تک شهروندان پرداخت شده است. حبس کردن این ارز در خارج یا فروش آن به نرخ‌های سوداگرانه، در واقع صادرات یارانه‌های ملت به نفع یک اقلیت خاص است. اگر صادرکننده‌ای مدعی است که ارز متعلق به خودش است و می‌خواهد آن را به نرخ بازار آزاد بفروشد، باید خوراک گاز، برق و نیروی کار خود را نیز به نرخ بین‌المللی و آزاد خریداری کند. نمی‌شود از سفره یارانه‌ای مستضعفین تغذیه کرد و محصول را به قیمت نیویورک فروخت. تا زمانی که این چرخه معیوب ادامه دارد، انتظار حل بحران‌های ارزی کشور را نباید داشت.

Alborz.payam@gmail.com